

Het Multatuli Museum te Amsterdam

Het ontstaan van het museum

In 1910 bestond het boek *Max Havelaar* 50 jaar. Een groep Multatuli-liefhebbers zag hierin aanleiding om een tentoonstelling te organiseren rond dit boek en de schrijver ervan. Mimi Hamminck Schepel, Multatuli's weduwe, en vele kennissen, vrienden en instanties werden aangeschreven en verzocht om een bijdrage te leveren aan de tentoonstelling. De reactie was overweldigend te noemen: duizenden documenten, brieven en memorabilia werden met groot enthousiasme ter beschikking gesteld. Hierdoor werd bij de organisatoren van de tentoonstelling het idee geboren om de tentoonstelling een meer permanent karakter te geven. Er werd besloten een vereniging op te richten die tot doel had een Multatuli Museum te stichten. Nog in het jaar van de tentoonstelling, 1910 dus, werd het museum gerealiseerd. Het Stedelijk Museum te Amsterdam, thans een museum voor moderne kunst, stelde een zaal ter beschikking en de meeste mensen die materiaal hadden ingezonden voor de tentoonstelling stonden het in bruikleen af of schonken het zelfs aan het museum. Zo werd de basis gelegd voor de zeer rijke collectie van het Multatuli Museum, die sedert 1910 permanent is uitgebreid.

Kort na de tweede wereldoorlog werd het Multatuli Genootschap opgericht. In de oorlog was een deel van het bestuur van Vereeniging het Multatuli Museum 'fout' geweest, dat wil zeggen, men had geheuld met de bezetter. Een kersverse groep Multatuli-liefhebbers richtte daarom het Genootschap op, een naam en een club die onbesmet waren. Zij zetten het werk in het museum met nieuw elan voort. Het Genootschap bestaat tot op de dag van vandaag.

De collectie

De collectie van het Multatuli Museum omvat natuurlijk op de eerste plaats boeken. Vanaf 1910 is er consequent verzameld, hetgeen tot gevolg had dat de boekencollectie thans uit meer dan 2.000 titels bestaat. Belangrijkste deelcollecties binnen de boekenverzameling zijn: de bibliotheek van Multatuli zelf, de boeken die hij bezat en las, de werken van Multatuli in zoveel mogelijk edities en drukken in zoveel mogelijk talen, en de boeken over Multatuli.

De privé-bibliotheek van Multatuli heeft het museum geërfd van Mimi in 1930. Bij haar dood kwam het museum in het bezit van de boekerij van haar man, of in elk geval wat er van over was. Deze deelcollectie omvat ongeveer 500 banden. In een deel van de boeken staan aantekeningen van Multatuli, waarnaar nog geen serieus onderzoek gedaan is. Opvallend is dat er veel buitenlandse boeken voorkomen, vooral Duitse. Van deze bibliotheek is een catalogus beschikbaar op het museum.

De werken van en over Multatuli zijn verzameld vanaf 1910. Meestal kwamen de uitgaven vanaf dat jaar als vanzelfsprekend binnen en dat is tot op heden zo. De laatste jaren is het Multatuli Museum ook vaak betrokken bij het werk aan een vertaling door het leveren van informatie en illustraties en worden er aan de vertalers boeken ter beschikking gesteld. Zo was het museum betrokken bij de laatste Duitse, de Poolse, de Servische, de Hebreeuwse en de Koreaanse vertaling van de Max Havelaar en bij de laatste Italiaanse bloemlezing uit Multatuli's werk.

Naast boeken bezit het museum veel contemporaine en vaak uiterst zeldzame brochures, waarvan een catalogus bestaat, ongeveer 1.200 foto's en prenten, grotendeels contemporain, en een verzameling van kranten- en tijdschriftenartikelen, bij elkaar ongeveer 10.000 stuks.

De memorabilia zijn vooral te vinden op de eerste verdieping van het museum in de tentoonstellingsruimte. Behalve meubels zoals het bureau en de sterfsofa van Multatuli, zijn er ook wat schilderijen, bustes en de urn van Multatuli. Dat laatste is een bijzonder stuk, want Multatuli was de eerste Nederlander uit de geschiedenis die gecremeerd werd, wat deze urn een bijzondere status verleend.

Wat kan het museum voor u doen

Het museum is er allereerst voor de kennismaking met Multatuli. Bezoekers kunnen rustig rondkijken of krijgen een rondleiding, al naar gelang men wenst. Sinds mei 1997 organiseert het museum ook Multatuli-rondwandelingen in de Amsterdamse binnenstad. In de wandeling van ongeveer anderhalf uur worden plekken bezocht die in Multatuli's leven en werk een rol speelden en spelen.

In het documentatiecentrum van het museum kan men werken aan kennisverdieping. Men kan de boeken bekijken en lezen, studeren, werken aan een artikel, scriptie, proefschrift en wat dies meer zij.

Het museum bezit een computer met een databaseprogramma wat het mogelijk maakt te zoeken auteur, titel, trefwoord, of op elk willekeurig woord uit de titel. In het databaseprogramma zijn alle boeken, brochures en foto's

opgenomen. Momenteel wordt er gewerkt aan het invoeren van de artikelen en het archief van het Multatuli Genootschap. Ruim 2.000 artikelen zijn intussen op trefwoord toegankelijk gemaakt. Van het archief van het Multatuli Genootschap zijn de brieven uit de eerste tien jaar van het bestaan opgenomen (1910–1920). Ook hiervan is een catalogus uitgegeven die verkrijgbaar is op het museum.

Het museum beschikt verder over een gedigitaliseerde versie van de eerste zeven delen van Multatuli's *Volledige werk*. In deze zeven delen zijn alle werken van Multatuli opgenomen die tijdens zijn leven gepubliceerd zijn. Het is de bedoeling in de toekomst ook de brieven van Multatuli (deel 8 tot en met 25 van het *Volledige werk*) via de computer beschikbaar te krijgen. Door het hulpprogramma wat aan deze teksten zit gekoppeld is het mogelijk op elk willekeurig woord te zoeken in Multatuli's werken.

Zo bleek bijvoorbeeld onlangs bij een onderzoekje dat het woord *lezen* ruim 520 maal voorkomt. Het is mogelijk een lijst met vindplaatsen te maken en zelfs om de vindplaatsen met omringende tekst af te drukken.

Tot slot heeft het museum een kleine collectie audio- en videomateriaal, waaronder bijvoorbeeld de Max Havelaar-film van Fons Rademakers.

Tentoonstellingen

In het Multatuli Museum is een vaste tentoonstelling te zien van de al genoemde memorabilia. Behalve dat is er ook elk jaar een tijdelijke of thematentoonstelling. In deze tentoonstelling wordt aandacht gevestigd op een aspect van Multatuli's leven of werk. Zo werd in het nabije verleden aandacht besteed aan de lezingentournees van Multatuli, aan de uitgave van de Max Havelaar, aan de portretten van Multatuli en aan het Amsterdam van Multatuli.

Het is mogelijk materiaal te lenen voor een tentoonstelling of een tentoonstelling te laten maken bij een bepaalde gelegenheid. Zo maakte het Multatuli Museum in de afgelopen jaren tentoonstellingen in Parijs, Brussel en Schaffhausen.

Museumwinkel

Het Multatuli Museum beschikt over een kleine museumwinkel waar binnen- en buitenlandse publicaties op het gebied van Multatuli te koop worden aangeboden. Veelal kunnen boeken, die elders uitverkocht of niet meer verkrijgbaar zijn, tegen ramsjprijzen worden geleverd. Een lijst van beschikbare titels wordt afgedrukt in de Multatuli Nieuwsbrief.

Het Multatuli Genootschap

Het boven al genoemde Multatuli Genootschap is een vereniging voor Multatuli-lezers en -bewonderaars. Het Genootschap organiseert een of twee keer in het jaar een ledenvergadering waarbij de vorderingen en ontwikkelingen van Genootschap en museum vaste agendapunten zijn. Ook worden er tijdens deze vergaderingen lezingen gegeven.

Het Genootschap houdt zich verder bezig met propaganda en leesbevordering. Door middel van lezingen en publicaties wordt het publiek met Multatuli in contact gebracht. Het Genootschap richt zich bijvoorbeeld met een speciaal daarvoor ontwikkelde lesbrieven tot middelbare scholieren.

Onder auspiciën van het Genootschap verschijnt sinds 1978 het tijdschrift *Over Multatuli*. In dit tijdschrift worden artikelen gepubliceerd die direct of indirect met Multatuli's leven en werk te maken hebben.

Sedert 1996 geeft het Multatuli Genootschap samen met het Museum een Multatuli Nieuwsbrief uit. In deze Nieuwsbrief worden alle nieuwtjes zoals tentoonstellingen, lezingen, symposia, publicaties en dergelijke verzameld. De redactie van de Nieuwsbrief is in handen van de conservator van het museum.

Praktische informatie

Het Multatuli Museum is gevestigd aan de Korsjespoortsteeg te Amsterdam. Het postadres is: Multatuli Museum, Korsjespoortsteeg 20, 1015 AR Amsterdam, telefoon: 020 6381938.

Het Multatuli Genootschap is op hetzelfde adres gevestigd. Ook berichten voor de Nieuwsbrief kunt u naar dit adres sturen.

Het museum is geopend op dinsdag van 10.00 tot 17.00 uur en op zaterdag- en zondagmiddag van 12.00 tot 17.00 uur. Afspraken op andere dagen behoren tot de mogelijkheid, maar belt u dan wel ruim van tevoren op. Ook als u de Multatuli-rondwandeling zou willen doen is het raadzaam van tevoren af te spreken.

Bij het museum is een folder verkrijgbaar met een plattegrondje en andere praktische informatie. Deze folder kunt u per post of telefonisch aanvragen bij het museum.

Het redactie-adres van het tijdschrift *Over Multatuli* is: Redactie Over Multatuli, t.a.v. de heer R. Storm, Van Beverningkstraat 23, 2582 VB Den Haag.

Amsterdam

Jos van Waterschoot